

aquesta, mentre que l'analogia del més llunyà i no català, advocaria per *a*.

Si l'Almassora de Castelló prové d'una alternativa o de l'altra resta completament dubtós. Solament es podria argumentar amb raons d'història arqueològica i urbana. Però per decidir-ho caldria que fossin: ben datables i molt positives.²

Es podria imaginar que l'antic castell d'Almassora estigués situat en el serrat escabrós on hi ha actualment l'ermita de Santa Quitèria —en l'aiguabarreig del Millars amb la Rambla de la Viuda, cf. GGRV, p. 341, i foto p. 408— al qual podria convenir el sentit de l'àr. *maḥṣūra*; però no descartaria tampoc la possibilitat de l'alternativa *β*.

En conclusió: des del punt de vista lingüístic i fonètic les úniques que podrien ser decisives són cites d'època musulmana. Convindria molt cercar-ne, i no en coneixem per a cap d'aquests noms. En tot cas ja he refutat la insostenible pensada de relacionar amb el nom del guerrer Almansor; veg. els detalls s. v. *Almassor*.

¹ Completo i documento la informació d'*Alsamora*. La pronúncia que vaig oir allí i en els poblets del voltant era *alsamóra* o *lo samóra*, el barranc que baixa d'Alsamora a desaiguar a la Noguera Ribagorçana per Mont-rebei (a l'entrada del congost per on el riu ha perforat el Montsec, amb els segles), a la casa de Mont-rebei en deien *Barranc d'alsamóra*, i a l'altra banda del riu, en el poblet de Gírbeta anomenaven *munsék d'alsamóra* el Montsec d'Àger (xviii, 119.21, 117.15). DOC. ANT. «ipso termine de *Alsamora*» a. 1044 (BABL vi, 113). *Alzamora* 1233 (BABL vii 175, xiii 175). «Domna Sebília d'*Alzamora*» MiretS (*El més antic text cat.*, p. 25). «Garmon d'*Alzamora* llegà son castell d'*Alzamora* —situat en la N. Ribag., dessota de Castellnou— al seu fill Garmon» 1247 (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 421). «Loch d'*Alçamora*» 1359 (CoDoACA xii, 74). Un «Bartomeu *Alçamora*» era director de les obres de la Seu de Bna., l'any 1442 (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 199). Avui, segons *AlcM*, hi ha cogn. a Mall. i prov. de Bna. i Girona, pron. *alsamóra*, amb *o* tancada; vagament recordo que jo també he oït pronunciar així aquest cogn.; però el NL i els seus homònims són amb *o* oberta. En efecte, hi ha uns NLL homònims. Hi ha un *Alçamora* en el Segre mitjà, mas del terme de Castellnou de Bassella, en posició d'importància estratègica, indret de pas que domina un congostet del Segre, i també domina el poble mateix (el qual està més de 50 k. lluny d'Alsamora de Montsec; en el país el vaig oir pron. *ansamóra* a (xviii 38.31, xviii 44). Els contextos mostren que Guardiola de Bassella, i *ansamóra* a Castellnou de B. es refereixen a aquest altres dades medievals: «alodios --- in ipsa Aguda [= l'Aguda de Torà] in locum q. vocant *Furmigera* --- affrontat circio ad Bordel ---; or. --- de *Alzamora* ---» doc. de c. 1040; «--- castro *Alça Mora*» a. 1073 cit. entre Altès i *Clara*, amb Ceuró en el mateix doc.; llegits tots dos a l'Arx. de Solsona. I encara n'hi degué haver un al-

tre cap a l'alta Ribagorçana, uns 40 k. al N. del Montsec i més lluny del de Bassella. Car escrit *Alzamora* figura en un un doc. de 1019 i en un altre de 1023, en tots citat junt amb *Nocellas*, que és un llogaret poc a l'O. d'Ovarra (SerranoS, *NHRibg.* 488); i MDuque, *Docs. de Ovarra* (citaré més detallat en l'art. *Nocellas*). A Casac. un home de Noals li donà la pron. *alsamóra* (1920) i a mi m'ho pronunciaren igual a Cardet (xiii, 170); el de Noals explicà que a la gent d'allà els diuen *samorés*. Com que tant Cardet com Noals són molt lluny, al N., d'Alsamora de Montsec (i aquest avui és un poble quasi deshabitat), però Noals ja no és més que a uns 9 k. d'Ovarra, i Cardet no n'és gaire a l'E., dono per segur que ha de tractar-se del d'Ovarra. Notem que els arabismes toponímics s'estenen encara fins al Segre mitjà, i encara n'hi ha algun (com *Magarrofes*) a l'Isàvena, al costat d'Ovarra; i àdhuc damunt de Pont de Suert hi ha Miravet i Sefó, arabismes manifestos. —² Per tant fóra recusable la cita del poema de García Girona: «lo riu passen, i vores del mur altiu / que cenyix *Almaçora*, de moros niu, / entren en la garriga del Palmeral / de Burriana, de palmes gran brossera / ---» *Seidia*, 116-7. Estic bastant segur que la majoria de dades cristianes que ens donaren són de valor tan opinable com aquesta. A la recerca d'argumentació analògica, podrem fixar-nos en un nom antic: *Almayçola* indret en el límit entre Valldigna i Xaraco, en doc. de l'any 1300 (BSCC xvii, 35); la *-l-* d'aquest no ens dissuadiria, puix que *r/l* estaven molt confuses en la pron. morisca; però aquesta *-yç-* ens guiaria ben malament, car en teoria podria venir tant de *qs* com de *hç* o com de *qç*, i no la tenim sinó com a hapax d'un document. —³ Perquè és sabut que el parlar valencià introdueix *al-* a tort i a dret (*almella*, *alvenc*, *alvançar* etc.).

Almatà, V. *Almactà* *Almatell* (Sobremunt), V. *Aumatell*

Almatimi pda. de Benissa (xxxv, 98.1), probablement del nom de la famosa tribu d'Àràbia els *Tāminī* (amb metàtesi *altam-* > *almat-*), de la qual tenia nom el refugi mossàrab que donà el seu al poble empor-danès *Vilatenim* (veg. aquest), amb *-m* ultracorrecta.

Almató, V. *Almactà*

L'ALMATRAC, paratge dels Ports de Tortosa-Beseit, que tenim ben situat per un doc. tortosí de 1341, com un indret de bosc: «null hom no sia tant <a>usat ni tant abrivat que gos tallar deguna fusta --- del cap de la costa del *Almatrach*, segons que lo camí que va a Millers,¹ tro al Caxer, per la serra que va a Cavall-Bernat --- moles de Catí et costa de *Almatrach*» (BABL xi, 410). Zona on abunden un seguit de moles de penya gegantesques, entre Caro i el Tossal del Rei (trifini Tortosa-Beseit-Fredes). Allí hi ha, formant sèrie, la Mola de Catí, la del Marturi, la Erossa, i les nombroses que formen els dos costats dels congostos del Parrissal i el Regatzol. Probablement de l'àr. *mj-*